

Gabriel Andreescu*

Cazul Silviu Rogobete. Despre dreptul la reputație în practica Colegiului CNSAS

Deschid studiul cu prezentare a „cazului Silviu Rogobete”. Titulatura se referă la diplomatul, astăzi profesor universitar, căruia o adeverință a Colegiului CNSAS a stabilit că „nu i se poate atribui calitatea de lucrător/colaborator al Securității”, dar a făcut-o în termeni percepuți de el a fi inadecvați și ofensatori. Pentru a defini contextul în care s-a emis această decizie, fac câteva considerații privind problematica acuzațiilor de colaborare cu poliția politică, de mare interes public după căderea regimurilor criminale în toate țările foste comuniste. Comentez cazuri de acest gen ajunse la Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) și discut credibilitatea deciziilor Colegiului Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității (CNSAS) privind colaborarea ori necolaborarea cu Securitatea a unor „verificabili”. Iau în considerație practica acestui organism timp de circa 20 de ani. Revin asupra „cazului Silviu Rogobete” pentru a-i analiza specificul și discut la sfârșit responsabilitățile Colegiului CNSAS față de respectarea dreptului la reputație al persoanelor verificate împreună cu nevoia de a completa legislația desconspirării și accesul la propriul dosar.

1. Adeverința Colegiului CNSAS emisă pe numele lui Silviu Rogobete

La 4 septembrie 2009, Colegiul CNSAS a eliberat Adeverința nr. 8504 privindu-l pe Silviu Eugen Rogobete, atunci Consul General al României la Cape Town, ca răspuns la două cereri de verificare trimise CNSAS în anii 2006 și 2007 de către Ministerul Afacerilor Externe. Conform textului Adeverinței, lui Silviu Eugen Rogobete, „nu i se poate atribui calitatea de lucrător/colaborator al Securității”.

Motivând Nota de Constatare a Direcției de Investigații a CNSAS, Adeverința semnată de președintele Colegiului CNSAS, Ladislau-Antoniou Csendes enunța, totodată, că domnul Rogobete Silviu Eugen este titularul Dosarului de rețea nr. R 249717, că „a fost recrutat la data de 28.06.1988 pentru supravegherea informativă generală în Reșița”, a avut numele conspirativ ”Rogovan”/”Rogovan Radu” și a dat trei note - cărora le sintetizează conținutul.

Adeverința trimisă de Colegiul CNSAS, Ministerului Afacerilor Externe nu putea avea implicații negative asupra carierei de diplomat a lui Silviu Rogobete. Dar diplomatul

---

* *Prof. univ. Universitatea de Vest, Timișoara
E-mail: editor.csi@gmail.com
Manuscris primit pe la 25 noiembrie 2023.*

a perceput efectul negativ al modului de redactare al textului adevărului asupra reputației lui. Era o dovadă, a importanței reputației pentru conștiința lui. Crearea dosarului de rețea a fost un abuz al Securității. Rogobete nu a trecut prin vreun proces de recrutare, dovadă și absența angajamentului; el nu a negociat vreodată cu ofițerii de securitate un nume conspirativ; cele trei file aflate la dosar, scrise de el, erau declarații de anchetă semnate olograf cu numele real. Ancheta însăși reprezenta o acțiune abuzivă, alături de supravegherea și presiunea pe care Securitatea o exercita asupra lui. Această „stare a faptelor” reieșea cu evidență din documentele Securității cu care a lucrat CNSAS.

Silviu Rogobete, devenit între timp profesor universitar, a transmis Colegiului CNSAS, imediat, obiecții asupra enunțurilor din Adevărul nr. 8504/4 septembrie 2009. Deși concluzia de necolaborare este corectă, afirma el, „actuala adevărul conține erori de formulare, reflectând greșit atât elemente importante din Nota de constatare [...] în baza căreia a fost emisă, cât și starea de fapt”.¹

Colegiul nu i-a dat satisfacție. A încercat să „rezolve” contenciosul creat trimițând o adresă de îndreptare materială în care singura schimbare în Adevărul nr. 8504/4 septembrie 2009 consta în înlocuirea formulei „Direcția de specialitate a identificat trei note furnizate...” prin „Direcția de specialitate a identificat trei materiale/înscrisuri olografe, semnate cu numele real...”.

Intervenția CNSAS era precum un eufemism. Ca urmare Silviu Rogobete a deschis un proces împotriva CNSAS printr-o acțiune în contencios administrativ adresată Curții de Apel București la 26 ianuarie 2017. Procesul s-a încheiat la data de 13 noiembrie 2019, când Înalta Curte de Casație și Justiție a păstrat decizia Curții de Apel București, de a decădea, din drept, acțiunea, din cauza tardivității. Peste circa trei ani, la 28 septembrie 2022, Colegiul CNSAS l-a anunțat pe Silviu Rogobete că nu poate schimba textul Adevărului din 1.04.2019 întrucât „acesta are putere de lucru judecat”. Într-adevăr, având în vedere decizia ÎCCJ.

2. Faptele reale

În memoriul său trimis Colegiului CNSAS la data de 18 august 2022, Silviu Rogobete a contestat faptele enunțate în limbajul Notei de constatare și al Adevărului. El afirmă:

- nu am dat nici un acord de colaborare cu securitatea;
- nu am parcurs nici o formă de instruire, așa cum în mod fals pretinde ofițerul;
- nu am luat cunoștință de vreo atribuire de „nume de cod” (de aceea nici nu aveam cum să accept un nume conspirativ sau să folosesc un asemenea nume);
- nu am dat nici o informare, notă sau vreo altă formă de comunicare în formă conspirativă; cele trei declarații/înscrisuri care fac obiectul Dosarului de rețea au fost redactate sub semnătură reală, *la aceeași dată*, nu în două date diferite, cum încearcă să manipuleze prin falsificări ofițerul de securitate;
- nu au avut loc mai multe întâlniri sau discuții de vreo altă natură (telefonice sau altfel) cu ofițerul, în afara aceleia în care mi s-au solicitat cele trei declarații; nu a existat astfel o a doua întâlnire (în 28.06.1988), aceea pe care ofițerul o identifică

¹ Am preluat formularea din Memoriul trimis Colegiului CNSAS în 18 august 2022.

drept întâlnire în care a avut loc recrutarea.

Profesorul universitar dă mai multe detalii care ar explica interacțiunea lui cu Securitatea înainte de anul 1989. Toate cele trei înscrisuri existente în dosar îi fuseseră solicitate în data de 10 iunie 1988. Atunci fusese somat să se prezinte la sediul Miliției din Reșița „pentru a da socoteală” de ce lipsise de la programul excursiei pe care o făcuse în acea vară în URSS.

Nu era verosimil, observă Rogobete, să semneze înscrisurile cu nume real și în același timp să se angajeze pentru păstrarea conspirativității (cum enunțase ofițerul de securitate pe marginea documentului, numindu-l sursa „Rogovan”). Dacă ar fi acceptat o asemenea propunere, comentează el, nu semna cu nume real. Sau semna în forma conspirată. Cu toate acestea, ofițerul a scris pe marginea celor două documente că ar fi fost date „în formă conspirată”, de sursa *Rogovan*.

Un element de asemenea relevant: dosarul său de rețea nu conținea nici o dovadă că Silviu Rogobete ar fi acceptat colaborarea. Nu exista vreun angajament, ci numai referiri din rapoartele de securitate având ca scop construirea unui dosar fals de recrutare.

Într-o asemenea situație, Colegiul CNSAS avea de rezolvat un conflict fundamental: cui dă crezare, ofițerilor de securitate implicați în elaborarea unui astfel de dosar de rețea, sau celui urmărit pe vremuri de Securitate? Instituția are de răspuns la o astfel de întrebare ori de câte ori un fost ofițer de securitate contestă că ar fi făcut poliție politică și ori de câte o persoană cu dosar de rețea neagă a fi colaborat cu Securitatea în activități de poliție politică. Pentru a hotărî, Colegiul CNSAS trebuie să asculte toate părțile și să studieze cu atenție dosarele.

3. Crearea de false dosare de rețea. Cazul lui Mihnea Berindei

Apariția unui dosar fals de recrutare a făcut parte dintr-un fenomen larg de multiplicare artificială a dosarelor de rețea, descrisă de un fost ofițer DIE drept „Stupida și birocratică politică instituțională a Securității de a desemna drept indicator al eficienței activităților ofițerilor numărul mereu crescând al recrutărilor de informatori și colaboratori...”² Opinia publică a luat cunoștință pe larg de această practică a ofițerilor de securitate în momentul în care redactorului de la postul de radio Europa Liberă, Neculai Constantin Munteanu, i s-a descoperit un dosar de rețea falsificat.

În anul 2007, Neculai Constantin Munteanu a expus într-o carte felul în care a fost construit dosarul său de rețea menit să dezinformeze exilul.³ Pentru „cum se proceda”, mă opresc asupra unui alt exemplu de fabricare a unui dosar de rețea, al lui Mihnea Berindei, un alt exilat notoriu pentru activitatea sa anticomunistă.

Documentul „recrutării” lui Mihnea Berindei, datat 6 iunie 1968, provenind de la Consiliul Securității Statului, Direcția de Informații Interne, Direcția I-a avea titlul

2 Liviu Turcu, „Colaboraționismul la români”, *Revista Română de Drepturile Omului* nr. 28/2005, p. 35. Liviu Turcu defectase în Statele Unite în anul 1989.

3 Neculai Constantin Munteanu, *Ultimii șapte ani deacasă. Un ziarist în dosarele Securității*, Curtea veche, București, 2007. Subiectul a dus la o largă dezbatere publică întrucât Neculai Constantin Munteanu era o adevărată legendă a postului de radio de la München.

„Referat cu propuneri de recrutare ca informator a numitului Berindei Mihnea-Horia⁴ student în anul II la Facultatea de Istorie București”. Securitatea identificase studenți ai Facultății de Istorie din București, „elemente cunoscute cu o atitudine ostilă orînduirii noastre de stat” care „întrețineau relații dubioase cu unii cetățeni străini” și era nevoie de o sursă. În luna martie 1968, se afirmă în document, s-ar fi discutat cu studentul Mihnea Berindei pe motivul relațiilor acestuia cu un student japonez. Interogatoriul este prezentat drept „discuție”, Mihnea Berindei era numit „candidat” și se susținea că studentul s-ar fi dovedit „sincer și corect”, ar fi avut „o atitudine corespunzătoare” și s-a remarcat drept „un element inteligent cu posibilități”.⁵

Folosirea unor atribute pozitive la adresa celor care urmau să fie recrutați, erau recrutați ori prezentați ca atare constituie un tipar, căci ofițerii de securitate trebuiau să explice ce anume îi determinase să lucreze cu ei, și nu cu alții.⁶

Dosarul lui Mihnea Berindei, de 108 de file, nu include nicio notă informativă. În dosarele unor colegi se găsesc cele cinci declarații luate lui la interogatorii⁷. Acestea aveau un caracter mai curând protectiv față de cei despre care i s-a cerut să scrie⁸. Ofițerii susțin că i s-a dat informatorului numele de cod „Mircea” și „Sandu”. Acestea apar în transcrierile din dosarele a doi foști colegi de studenție. Numele de cod sunt bătute la mașină, cum sunt de altfel declarațiile, ceea ce nu corespunde procedurii standard. Transcrierile, făcute de către dactilografă răspunsurilor lui Berindei la interogatorii au și ele o fidelitate nesigură.

Există și o declarație olografă, și ea benignă, semnată de Mihnea Berindei, datată 23 septembrie 1969. Peste semnătura lui Berindei Mihnea s-a intervenit astfel încât apare numele „Mircea”, numele conspirativ pe care ofițerii susțin că l-ar fi primit Berindei. Intervenția este grosieră, mai mult decât vizibilă. Ce probă poate fi mai clară pentru fabricarea de către ofițer a unui dosar de rețea?

Doar o altă probă poate fi apreciată „la fel de clară”: poza de buletin. În ea, Mihnea Berindei apare cu barbă. Or, fotografia cu barbă datează din 1970, și nu din 1968, precum apare în document. Nici nu putea fi altfel⁹. Toate aceste elemente probează că dosarul lui a fost fabricat de ofițerii de securitate.

4 Mihnea Berindei nu a avut un al doilea prenume, Horia. Data nașterii este înregistrată greșit în dosar, 22 februarie 1948, deși era 22 martie 1948.

5 Arhiva CNSAS, R 154425, ff. 10-11.

6 Pe Silviu Rogobete, căpitanul Sătmărean Cornel îl caracteriza „fire sociabilă”, „plăcută la înfățișare”, „ușor acomodabilă”, „inteligentă” (Arhiva CNSAS, R, f. 1v).

7 Declarațiile fuseseră date la secretariatul Facultății de Istorie, la sediul Miliției din strada Eforie și la Academia de Științe Economice. Pe documente nu apar referiri la vreo casă conspirativă, cum se întâmplă în cazul notelor tipice ale informatorilor.

8 Un singur exemplu, portretul făcut unui colegul-problemă: „La fel ideea că există o « partidă » a lui Cernatoni este nefondată. Am putut să-l cunosc mai bine așa că mi-am dat seama ca și colegii mei că este în mare parte copilăros și naiv, uneori prea mândru. (...) La ședința AS pe Centrul Universitar în momentul în care s-a votat trimiterea unei telegrame tov. N. Ceaușescu, eu fiind lângă el afirm cu toată siguranța că a votat, deși știu că s-a spus că nu este așa. (...) Această energie trebuie canalizată și atunci Cernatoni nu va mai constitui o problemă” (Arhiva CNSAS, I 123324, ff. 28-30).

9 La sfârșitul anilor 1960, Nicolae Ceaușescu a ordonat obligarea tinerilor să renunțe la barbă și la plete. Din frondă, Berindei și-a lăsat să-i crească barba pe parcursul anului 1969. După presiunile exercitate prin punerea de absențe, Berindei, ca să nu piardă anul, a trebuit să renunțe. A putut reveni la barbă doar în 1970, an în care urma să-și schimbe buletinul.

După ce Mihnea Berindei a fost cooptat în Comisia Prezidențială pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România, CNSAS a investigat materialele din Arhiva aflată în custodia sa pentru a aprecia relația lui cu fosta Securitate. Precum în cazul lui Siviu Rogobete, Colegiul CNSAS a stabilit că Berindei nu a colaborat cu Securitatea ca poliție politică, deși exista un dosar de rețea pe numele lui.

O observație finală la acest punct: în toate cele trei cazuri, Neculai Constantin Munteanu Mihnea Berindei și Silviu Rogobete, dosarele lor de rețea nu conțin angajamente. În contextul fiecăruia dintre cele trei cazuri – și nu în general -, faptul constituie un argument puternic pentru a contesta întregul dosar și a-l trata drept unul fabricat de Securitate. Motivele construirii acestor trei dosare falsificatoare merge de la pregătirea unei acțiuni de dezinformare/compromitere până la o măsură cu motivație birocratică.¹⁰

4. Acuzarea publică de colaborarea cu poliția politică în comunism. Două cazuri de școală, în Cehoslovacia și Polonia

Existența dosarelor de rețea fabricate alimentează un fenomen larg, în întregul sistem post-comunist, de mobilizare a opiniei publice împotriva unor personalități bine-cunoscute, peste care a fost pusă eticheta de colaboratori ai fostelor polițiilor politice. Între cele trei personalități numite mai sus, Mihnea Berindei este cel mai pregnant exemplu de acuzare publică, sfruntată, prin campanii de denigrare a lui drept colaborator al Securității. Paradoxul cazului lui constă opoziția radicală dintre statutul lui Berindei, de a fi fost unul dintre cei mai activi exilați dedicați denunțării sistemului represiv comunist, urmărit și amenințat de Securitate din cauza eficienței sale și portretul mediocru care i s-a făcut, de a fi servit instituția comunistă.

Situația se explică și prin faptul că peste tot unde exista „lagărul socialist”, opinia publică a considerat Arhivele polițiilor politice din statele postcomuniste sursa bine ferecată, și deci cu atât mai dorită, a identificării colaboratorilor. După căderea regimurilor, scoaterea la lumină a „documentelor adevărului” a devenit unul dintre cele mai intense apeluri de masă. Documente elaborate în acele instituții ale dezinformării și manipulării au început să apară înainte de finalizarea unei legislații asistate de instituții specializate. Consecințele folosirii documentelor din arhive, brute, necontextualizate, ne-decodificate, ca „sediul adevărului” au apărut rapid. Un exemplu de școală este publicarea în 1992 a zeci de mii de nume ale unor persoane care în arhiva serviciilor cehoslovace apăreau trecute la „colaboratori”. Arhiva era încă clasificată, însă autoritatea pe care o avea în acel moment autorul „dezvăluirilor”, Petr Cibulka, fost disident, membru al Cartei 77, i-a asigurat accesul și credibilitatea.

Multe dintre persoanele din lista lui Cibulka fuseseră victime ale regimului, nu agenți ai săi.¹¹ Între numele anticomuniștilor consecvenți de pe listă apărea și Zdena Salivarová,

10 Vezi în acest sens Gabriel Andreescu, „Cu privire la procedura de anonimizare a documentelor adoptată de Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității”, în *Noua Revistă de Drepturile Omului* nr. 4, 2009, pp. 12-22.

11 Apreciera lui Muriel Blaive, « L'ouverture des archives d'une police politique communiste: le cas tchèque, de Zdena Salivarová à Milan Kundera », în Sonia Combe (ed.), *Archives et écriture de l'histoire dans les sociétés post-communistes*, La Découverte, Paris, 2009), pp. 203-226.

care părăsise Cehoslovacia imediat după invazia sovietică (1969). Ajunși în Canada, ea și soțul ei au înființat editura „68 Publishers” (la Toronto, în anul 1971) unde au fost publicate scrierile unor autori cehi interziși în Cehoslovacia regimului Gustáv Husák. Salivarová a primit, pentru meritele ei în susținerea opoziției cehoslovace, distincția „Ordinul Leului Alb în promovarea literaturii cehe”.

După apariția „listei lui Cibulka”, Zdena Salivarová s-a adresat instanței împotriva Ministerului de Interne și a publicației unde îi apăruse numele. În proces s-a stabilit că nu exista un dosar de informator pe numele ei. Nedreptatea trecerii unei luptătoare împotriva comunismului în rândul opresorilor îi va fi marcat anii în care s-a luptat pentru „adevărul ei”.¹²

Acuzații de colaborare cu poliția politică i s-au adus și lui Lech Wałęsa, fostul președinte al Poloniei. În cazul lui fuseseră găsite și note informative dintr-o perioadă a angajării lui la șantierul de la Gdańsk, și un raport din 1982 asupra falsificării unor documente menite să-l compromită.¹³ Interpretarea cazului lui Wałęsa nu implică doar o mai fină analiză a arhivelor, ci și o mai elaborată înțelegere asupra conceptelor noastre privind colaboraționismul.

5. Protecția reputației, element al „vieții private,” în fața acuzației de colaboraționism în jurisprudența CEDO

Un reper asupra problematicei deconspirării și deci, a expunerii publice a colaborării unei persoane cu poliția politică în perioada comunistă este felul în care a tratat CEDO cazurile care au ajuns la Curte. Întrucât o astfel de acuză atrage oprobiul societății, iar atunci când există legi ale lustrației, are consecințe asupra carierei sociale a vinovaților, reclamantii nemulțumiți de eticheta pusă pe numele lor s-au adresat justiției, iar unii au ajuns la CEDO cerând repararea reputației.¹⁴

Liviu Petrina a sesizat Curtea la data de 16 ianuarie 2001 în urma unor atacuri în presă (cele ale ziaristului Cornel Ivanciuc în emisiunea televizată din data de 7 octombrie 1997

12 Un al doilea exemplu intrat în analele deconspirării a fost cel al scriitorului Milan Kundera, acuzat de a fi denunțat un student în anii 1950. Acuzația larg mediatizată s-a dovedit greu de susținut. Pentru cele două cazuri, vezi Muriel Blaive, « L'ouverture des archives d'une police politique communiste: le cas tchèque... »

13 Ministerul de Interne polonez încercase să împiedice astfel acordarea Premiului Nobel pentru Pace, liderului *Solidarność* (Joanna Berendt, ”Labeling Him a Communist Informer,” *The New York Times*, January 31, 2017 (<https://www.nytimes.com/2017/01/31/world/europe/poland-lech-walesa-communist-report.html> - accesat la 2 august 2023).

14 „Unul dintre drepturile personalității, calificate de doctrină ca « drepturi primordiale ale ființei umane », care își găsește reglementarea în cuprinsul Codului civil, în conținutul capitolului consacrat *Respectului datorat ființei umane și drepturilor ei inerente*, este și dreptul la reputație, ca element component al dreptului la demnitate, alături de dreptul la onoare. Delimitarea celor două concepte, de onoare și reputație, nu este unul facil, astfel că legătura dintre ele « poate merge până la sinonimie: o atingere a reputației înseamnă o atingere a onoarei ». Această legătură transpare și din referirile doctrinare la cele două noțiuni. Astfel, în timp ce onoarea este conturată drept « sentimentul pe care îl are o persoană că este fără reproș din punct de vedere moral și juridic și totodată este considerată ca atare în societate », reputația este calificată drept « felul în care o persoană este apreciată în societate ca și calitate recunoscută ». Așadar, caracterul social atât în cazul onoarei, cât și al reputației este de netăgăduit”. (<https://lege5.ro/gratuit/gmzdknbugezq/dreptul-persoanei-la-reputatie-in-contextul-reglementarilor-legale-nationale-si-internationale-si-a-jurisprudentei-in-materie> - accesat la 25 octombrie 2023). Judecătorii europeni se referă mai des la „reputație”.

și articolul din săptămânalul *Academia Cațavencu* din 27 octombrie 1997, ale ziaristului M.D. într-un articol din 13 ianuarie 1998, tot în *Academia Cațavencu*) care-l acuzau de a fi fost secretar de stat la Ministerul Afacerilor Externe în anii comunismului și ofițer de securitate cu gradul de căpitan (dar și „maior”), o cârțiță » în P.N.Ț.¹⁵

Petrina a pierdut procesele de calomnie și insultă deschise în țară. La 14 octombrie 2008, judecând speța, Curtea a apreciat că afirmațiile făcute de ziariști făceau parte dintr-o campanie de presă îndreptată împotriva reclamantului¹⁶. A luat în considerare caracterul satiric al săptămânalului *Academia Cațavencu*, însă și faptul că nu exista vreun indiciu privind eventuala apartenență a lui Petrina la Securitate. A ținut cont de adevărul Colegiului CNSAS, din 2004, care dăduse un verdict de necolaborare. A notat că mesajul articolelor în litigiu era clar și direct, lipsit de orice element ironic sau umoristic. Cu aceste argumente, Curtea a stabilit depășirea, de către cei doi ziariști ai *Academiei Cațavencu*, a limitelor acceptabile în exercitarea libertății de exprimare.

O altă cauză relevantă pentru temă este *Petrenco împotriva Republicii Moldova*.¹⁷ În data de 4 aprilie 2002, istoricul S.N., vice ministru al educației, a publicat în *Moldova Suverană*¹⁸ articolul „Comentariu la răspunsul de pe Internet al domnului Petrenco”. În ele apăreau remarci negative cu privire la competența lui Anatolii Petrenco, în calitatea sa de istoric. S.N. *sugera* că primirea ca doctorand și cariera de istoric a dlui Petrenco erau consecința colaborării sale cu serviciile secrete pe vremea când Moldova era un stat sovietic în cadrul URSS. Iată principalele formulări care au dus la proces:

Cu alte cuvinte, Dle Petrenco, aceasta nu este o întrebare politică, ci ține de memoria dvs „slabă” sau de absența demnității profesionale.

... pentru merite deosebite (care confirmă încrederea PCÎU (b)¹⁹ – KGB), [reclamantul] a fost trimis la studii de doctorat ...

... ca student, el excela ... datorită „realizărilor sale speciale” (acesta era o persoană cultivată care știa cum să bată la ușile superiorilor săi în mod politic: cioc-cioc-cioc?!? [*stuk-stuk-stuk*]²⁰) și a devenit membru al PCUS²¹ – PCÎU (b) în perioada anilor de studenție ...

... o dată, Partidul a trimis o „Volga” în mod special [pentru reclamant] (cîtă încredere aveau cei din CC – KGB în camaradul Petrenco Anatolii Mihailovici!), ca să îl conducă la Chișinău ...

După epuizarea procedurilor interne, inițiate la 18 aprilie 2002, Petrenco s-a adresat CEDO. Judecătorii europeni au remarcat caracterul aluziv al articolului și au confirmat că alegațiile despre colaborarea cu KGB reprezentau circumstanțele evidente ale cauzei.

15 Cornel Ivanciuc, „Halucinantele fapte ale secretarului de stat Indescifrabil Grigore”, *Academia Cațavencu*”, 27 octombrie 1997.

16 *Petrina împotriva României* (nr. 78060/01).

17 *Petrenco împotriva. Moldovei* (nr. 20928/05).

18 Ziar oficial al Guvernului Republicii Moldova.

19 PCÎU (b) – Acronimul pentru “Partidul Comuniștilor Întregii Uniuni (a Bolșevicilor)”, denumirea oficială a Partidului Comunist al Uniunii Sovietice între 1925 și 1952, în perioada lui Stalin.

20 “*stuk-stuk-stuk*” – onomatopee rusă utilizată pentru a sugera că cineva este informator, de obicei al fostei poliții politice.

21 PCUS – Acronimul pentru „Partidul Comunist al Uniunii Sovietice”, denumirea oficială a partidului Comunist Sovietic după 1952.

Curtea a luat notă de statutul reclamantului, de Președinte al Asociației Istoricilor din Republica Moldova, de autor al programului școlar pentru disciplina „Istoria Universală”, deci de faptul că era o persoană publică, iar ca urmare, gradul acceptabil de critică al reclamantului era relativ înalt. Dar Curtea nu a considerat afirmațiile lui S.N. doar judecări de valoare. Colaborarea cu serviciile secrete din perioada Sovietică este o circumstanță istorică care poate fi demonstrată prin probe. Or, instanțele naționale nu au prezentat dovezi privind colaborarea istoricului Petrenco cu KGB. Nici un martor nu a susținut că reclamantul ar fi fost implicat în astfel de activități. Insinuând colaborarea reclamantului cu KGB, de parcă aceasta era un fapt stabilit, deși reprezenta o pură speculație, articolul „Comentariu la răspunsul de pe Internet al domnului Petrenco” a depășit limitele comentariilor acceptabile. La 30 martie 2010, Curtea Europeană a decis că în cauza *Petrenco împotriva Republicii Moldova* a avut loc încălcarea articolului 8 din Convenție.

În concluzie, în cele două spețe motivate de afirmații privind colaborarea reclamanților cu poliția politică (Securitate, KGB), Curtea Europeană a Drepturilor Omului a apărut dreptul la reputație în fața unor susțineri pentru care nu s-au oferit probe directe.

6. Cazul *Ciuvică împotriva României*. Ce separă argumentele rezonabile privind colaborarea cu poliția politică de cele nerezonabile

O cauză judecată de CEDO chiar mai plină de învățăminte decât cele două de mai sus în raport cu problematica echilibrului dintre dreptul la reputație și libertatea de exprimare este *Ciuvică împotriva României*²².

În momentul declarațiilor care îl vor duce la acțiunea în judecată pentru insultă și calomnie împotriva lui, Mugur Ciuvică era purtător de cuvânt al Partidului Acțiunea Populară și candidat pentru funcția de primar al municipiului București, deci adversar al lui Traian Băsescu, primar în acel moment al Capitalei. La 15 februarie 2004, Ciuvică a organizat o conferință de presă în care a anunțat că va face public un document conform căruia „Traian Băsescu a fost informator al Securității” și deci, „timp de 14 ani, din decembrie 1989 și până în prezent”, Traian Băsescu se aflase „într-o minciună continuă”. În documentul prezentat, „Registrul membrilor partidului [comunist] a căror colaborare cu Securitatea a fost aprobată” figura, pentru anul 1978, numele lui Traian Băsescu. Rezulta, a susținut Mugur Ciuvică, că Traian Băsescu „fusesse un simplu informator care își turnase colegii și prietenii la Securitate, primind în schimb bani și susținere pentru promovarea profesională”. Odată ajuns la Securitate, informațiile „au distrus vieți, cariere și au trimis oameni în închisorile comuniste”, ceea ce explică de ce „Traian Băsescu face parte din caracatița securisto-comunistă care conduce astăzi România”.

La 16 februarie 2004, primarul Traian Băsescu a cerut CNSAS o adeverință de colaborare/necolaborare, iar pe 18 februarie 2004, a depus plângere penală pentru defăimare. Neobișnuit de rapid în raport cu standardele din sistemul de justiție românesc, Tribunalul București l-a obligat pe Mugur Ciuvică, în hotărârea finală din luna martie

22 *Ciuvică împotriva României* / Cererile nr. 29672/05.

2005, să plătească daune morale de 50.000 de RON²³. „Defăimătorul” s-a adresat Curții de la Strasbourg.

În decizia lor din 15 ianuarie 2013, judecătorii europeni au stabilit că statul român nu a încălcat libertatea de exprimare a lui Mugur Ciuvică prin acordarea de daune morale Președintelui (atunci) Traian Băsescu, cu argumentele:

- termenii utilizați de petent nu au fost indispensabili pentru comunicarea mesajului;
- acești termeni relevă intenția petentului de a ofensa victima;
- suma care a fost dispusă de instanțele interne pentru gravitatea prejudiciului, având în vedere intensitatea lezării reputației percepută de opinia publică, nu a fost arbitrară.

Această decizie a Curții Europene a Drepturilor Omului ridică o problemă nouă. Fondul argumentelor lui Mugur Ciuvică, colaborarea lui Traian Băsescu cu Securitatea a fost probată ulterior drept corect. În luna martie 2022, Înalta Curte de Casație și Justiție a confirmat decizia Colegiului CNSAS care a stabilit faptul că fostul Președinte a colaborat cu Securitatea ca poliție politică. Pe de altă parte, „Registrul membrilor partidului [comunist] a căror colaborare cu Securitatea a fost aprobată”, expus de Mugur Ciuvică, nu confirma, *cu necesitate*, colaborarea - căci aprobarea colaborării nu înseamnă automat punerea ei în practică -, nici că a primit bani și nici că a trimis oameni în închisoare.

Lipsiseră în declarațiile lui Mugur Ciuvică argumentele esențiale pentru „a-l bănuî” pe Traian Băsescu de colaborare cu Securitatea: fusese căpitan de vas, iar nava petrolier pe care a comandat-o între 1984-1987 nu era una oarecare; ocupase poziția de reprezentant al NAVROM în portul Anvers, din Belgia. Este chiar greu de închipuit prezența la Anvers fără relații de cooperare cu vigilenta instituție.

Or, judecătorii europeni par să nu aibă discernământul, și nici chiar să-l capete, de a deosebi *susținerile rezonabile* de cele *nerezonabile* în legătură cu fenomenul colaborării în fosta Europă comunistă. Traectoria academică a lui Anatolii Petrenco dă motive indiscutabile de a-l bănuî fost cooperant al KGB²⁴. Liviu Petrina se ocupa în cadrul Ministerului de Externe de elaborarea unor articole pentru străinătate menite să intoxice exilul, detaliu suficient pentru a-l considera colaborator al autorităților comuniste.²⁵

O altă mare problemă este relevanța pe care o au la Curtea de la Strasbourg deciziile unor instituții specializate, precum la noi Colegiul CNSAS. Într-un context cu o miză atât de mare precum o judecată la CEDO, nu se poate miza pe adevărurile Colegiului. Traian Băsescu primise decizii care anunțau că „nu a fost agent/colaborator al poliției politice comuniste” în anii 2002, 2004, 2006 și 2009²⁶. Și iată, Nota de constatare a Departamentului de Investigații al CNSAS a găsit informații compromițătoare date de dl

23 500 de milioane lei vechi.

24 Judecătorul Davíd Thór Björgvinsson și-a bazat opinia disidentă pe principiile generale ale libertății de exprimare: reclamantul nu era doar un savant bine-cunoscut în Republica Moldova, ci și foarte activ în dezbaterile politice în general; publicarea unui articol în ziar, prin care se insinua poziția favorabilă a KGB-ului referitor la reclamant, nu depășea limitele a ceea ce este acceptabil în contextul unei dezbateri generale politice și de conotație istorică în Republica Moldova.

25 Informația se află în dosarul lui Constantin Noica, Arhiva CNSAS, Dosarul I 015156, vol. 12, pp. ff. 49-49v.

26 Vezi, spre exemplu, Decizia din 26.09.2016 la: <http://cnsas.ro/documente/mentineri/Basescu%20Traian.pdf>.

Bănescu încă de pe vremea studenției²⁷.

Criteriul rezonabilității unor declarații supuse unui test de tip „calomniere și/sau insultă” este central pentru evaluarea dacă acestea au depășit sau nu limitele exercițiului libertății de exprimare. Analiza anterioară îndeamnă, considerăm, la precauție când invocăm jurisprudența CEDO în materia „lustrației morale”²⁸. Deși de avut în vedere, jurisprudența europeană nu poate fi un ghid pentru a stabili echilibrul dintre dreptul la reputație și libertatea de exprimare în cazurile de colaborare, sau nu, cu Securitatea.

7. Cât de apărută a fost reputația persoanelor de către Colegiile CNSAS. Oare o problemă de mentalitate (cultură) instituțională?

Erorile din primul an de activitate al CNSAS au adus atingere reputațiilor într-o adevărată avalanșă. Un exemplu tipic este a lui Ludovic Rakoczi, fost deputat UDMR și candidat pe listele UDMR în anul 2000. A fost trecut pe lista persoanelor care au desfășurat activități de poliție politică în urma unei evaluări plină de gafe. Rakoczi a fost retras de pe lista UDMR, a avut probleme în familie, a dispărut din prima linie a vieții publice. A contestat decizia Colegiului CNSAS (la 7 decembrie 2000), iar în fața evidențelor, Colegiul a recunoscut că a greșit. Nu a cerut scuze și nu a făcut publică eroarea²⁹.

O adevărată gafă de analiză a vizat un candidat pe lista PNȚCD la alegerile din anul 2000, Vasile Vetișanu. Colegiul CNSAS l-a declarat colaborator al Securității ca poliție politică invocând semnarea unui angajament cu Securitatea. În 1979, Securitatea îl presase să devină informator. Într-un final a semnat o declarație „în scopul afirmării valorilor culturale naționale și a relevării unor fapte antinaționale”, iar la puțin timp, având remușcări, a cerut ofițerului care-l ancheta să distrugă declarația. Faptul s-a întâmplat în fața lui și este consemnat în dosar. Securitatea îi cerea să dea informații despre liderii PNȚ, Corneliu Coposu și Ion Ciobanu³⁰. Ca urmare, Vetișanu a refuzat să se mai întâlnească cu frunzașii partidului în clandestinitate. Și acest fapt este înregistrat în dosar.

Vasile Vetișanu a făcut contestație la Colegiul CNSAS. Acesta i-a respins-o. Același lucru a făcut și Curtea de Apel Cluj. Oprobiul celor cu care avea legături de zeci de ani, consecința imediată a deciziei CNSAS, a marcat ultima perioadă de viață a lui Vetișanu. Acest tratament aplicat de primul Colegiu al CNSAS arăta cu atât mai nedemn cu cât, aceiași membri ai Colegiului nu au dat verdict de colaborare cu poliția politică nici fostului șef-adjunct al Departamentului care se ocupa cu urmărirea disidenței din afara granițelor, Ristea Priboi, nici lui Corneliu Vadim Tudor, Teodor Meleșcanu, ..., iar seria este foarte lungă.

27 Octavian Coman, „Trecutul unui președinte. Notele către Securitate ale lui Traian Bănescu”, *Europa liberă România*, 8 noiembrie, 2021 - <https://romania.europalibera.org/a/31545927.html> - accesat la 25 octombrie 2023.

28 Cu privire la cazurile de lustrație morală în jurisprudența CEDO, vezi Gabriel Andreescu, Diana Botău, Măriuca Oana Constantin, *Doctrina internațională a tratării trecutului comunist. Culegere și comentarii*, C.H.Beck, București, 2016, Capitolul IV, pp. 319-360.

29 Pentru detalii, vezi Gabriel Andreescu, „Legea 187/1999 și primul an de activitate a Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității”, *Revista Română de Drepturile Omului nr. 20, 2001*, pp. 37-53.

30 Gabriel Andreescu, *Cărturari, opozații și documente. Manipularea Arhivei Securității*, Polirom, Iași, 2013, p. 163.

Se poate aprecia că primul an de activitate al CNSAS a fost marcat de lipsa de profesionalism a primilor angajați ai instituției, până acolo încât unii au încălcat legea care le interzicea să abuzeze de poziția lor în CNSAS. Este cazul participării unora la defăimarea publică a lui Ștefan Aug. Doinaș și manipularea presei împotriva lui Adrian Marino de către Mircea Dinescu. Implicarea unor persoane importante din CNSAS în atacul la reputația unor personalități culturale continuă și astăzi³¹. Astfel de manifestări au alimentat fenomenul „Dosariadei” care definește folosirea abuzivă a dosarelor Securității în scopuri politice ori de competiție simbolică³². Niciodată Colegiul CNSAS nu s-a distanțat de fenomenul instrumentalizării materialelor din Arhiva CNSAS. Niciodată nu a încercat să clarifice situația unor personalități acuzate fără dovezi de colaborare cu Securitatea folosind posibilități compatibile cu legea de funcționare a CNSAS.

Se ridică întrebarea dacă implicarea CNSAS în afectarea reputației unor persoane a fost consecința comportamentelor imprevizibile ale unor angajați, sau a fost integrată în mentalitatea instituțională. Pentru un răspuns, dau ca exemplu felul în care CNSAS s-a comportat în cazul istoricului Sorin Antohi.

Colegiul CNSAS a dat o decizie la data de 12 iunie 2014 în care susținea că Antohi a fost colaborator al Securității. Nota de constatare fusese emisă în anul 2009, iar discuțiile publice privind eventuala colaborarea a lui Sorin Antohi începuseră în anul 2006, înainte de publicarea Raportului final al Comisiei Prezidențiale pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România. Întârzierea nefirească a procedurilor a permis multiplicarea alegațiilor despre „vinovăția” etichetată de Direcția de Investigații a CNSAS. Cel „identificat” nu putea să se adreseze instanței, dacă vroia să se apere împotriva acuzelor, timp de trei ani.

Deciziei din 12 iunie 2014 îi scăpau probe esențiale. La vârsta liceului, Sorin Antohi editase o revistă acuzată de Securitate a avea un „conținut prooccidental”, cu o „problematică cu nuanță mistică”³³. Fiind minor a fost obligat să semneze o declarație în care-și asuma vina iar imediat după majorat, Securitatea l-a pus să semneze un angajament sub amenințarea trimeritiei în închisoare. CNSAS a considerat relevant acest angajament. Notele date de Antohi între 1976 și 1980 nu conțineau sugestii privind activități potrivnice regimului comunist.

Sorin Antohi a făcut contestație la Curtea de Apel București în iulie 2020. Curtea a respins cererea CNSAS de recunoaștere a statutului de colaborator al istoricului motivând că „deși a fost recrutat de organele de securitate și a completat mai multe note informative, pârâțul nu a realizat o activitate de furnizare de informații prin care se denunță activitățile sau atitudinile potrivnice regimului totalitar comunist și care au vizat îngrădirea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului”.

31 Vezi în acest sens Gabriel Andreescu, *Cărturari, opozanți și documente...*, Capitolul I, pp.19-54, Gabriel Andreescu, *Existența prin cultură. Represiune, colaboraționism și rezistență intelectuală sub regimul comunist*, Polirom, Iași, 2015, Capitolul V, pp. 257-289 și Gabriel Andreescu, „Cum crează calomnia o ficțiune: cazul Ștefan Aug. Doinaș”, *Secolul 21*, nr. 4, 2022, p. 235-281.

32 Între multe alte abordări ale subiectului, notez articolul lui Bogdan Iancu, care îl așează în cadrul mai general al politicilor de decommunizare și lustrare, care nu au putut fi urmate imediat după prăbușirea socialismului de stat în 1989. Acestea au fost instrumentalizate mai târziu pentru a promova alte scopuri (Bogdan Iancu, „Hidden Continuities?: The Avatars of ‘Judicial Lustration’ in Post-Communist Romania,” *German Law Journal*, Volume 22, Special Issue 7, October 2021, pp. 1209 – 1230).

33 Arhiva CNSAS, Dosar informativ, Sorin Antohi, I 2698, Vol. 1, f. 21.

Pentru a-i dovedi colaborarea, în timpul litigiului cu Sorin Antohi, CNSAS a propus raționamente lipsite și de bun simț juridic, și de bun simț omenesc: Antohi ar fi avut o activitate de poliție politică *efectivă* întrucât atitudinea aleasă de lectorul englez Christopher Lawson arată că acesta își dă seama că „are de-a face cu un colaborator al Securității și caută să se protejeze de el”³⁴. Un alt argument al vinovăției: „prin furnizarea acestor informații, pârâțul a conștientizat că asupra persoanelor la care s-a referit în delatările sale se pot lua măsuri de urmărire și verificare (încălcarea dreptului la viață privată, a dreptului la libera exprimare) și prin urmare, a vizat această consecință”. Cu alte cuvinte: intenția acțiunii ar rezulta din acțiunea însăși. Un ultim citat: „legiuitorul a urmărit să atribuie calitatea de colaborator al securității persoanelor care, prin denunțurile lor, nu au menajat interesele celor denunțați, deși puteau și, mai mult, desconsiderarea acestor interese nu este compatibilă cu principiile moralei publice”³⁵.

În urma deciziei Curții de Apel București, CNSAS a insistat și s-a adresat Înaltei Curți de Casație și Justiție. În anul 2022, ÎCCJ a dat decizia finală: Sorin Antohi nu a fost colaborator cu Securitatea ca poliție politică. Colegiul CNSAS, autorii acțiunii de constatare a CNSAS, Departamentul juridic al instituției colaboraseră imaginând reguli absente în legea specifică, folosind argumente intelectualmente compromițătoare, pentru a convinge instanțele care judecau litigiul și opinia publică de colaborarea lui Sorin Antohi cu Securitatea. Sunt comportamente care probează o mentalitate, o cultură instituțională lipsite de respect față de valoarea dreptului la reputație.

8. Concluzii. De ce este inedit „cazul Silviu Rogobete”. De ce este nevoie de schimbarea legislației

Spre deosebire de cazul lui Sorin Antohi, Silviu Rogobete nu avea să reproșeze CNSAS emiterea unui verdict de colaborare nedrept. Totuși, nemulțumirea lui era suficient de intensă pentru a se adresa justiției contestând limbajul adevărului emisă de Colegiu. Nici Mihnea Berindei și nici Neculai Constantin Munteanu, nici alte persoane pe numele cărora au fost create false dosare de rețea nu par să fi perceput în ce măsură limbajul adevărurilor le afecta reputația. În scrisorile lui adresate Colegiului CNSAS, Silviu Rogobete exprimă în variate feluri și grade suferința morală cauzată de documentul emis pe numele lui de CNSAS. Acest pasaj dintr-un memoriu adresat Colegiului CNSAS în 26 iunie 2011³⁶ exprimă intens ceea ce se întâmplă în conștiința expeditorului:

Prin urmare, este de domeniul absurdului, de-a dreptul kafkian ca acum, după 20 de ani și într-un regim democratic, să fiu pus în situația să-mi CERȘESC DEREPTUL FUNDAMENTAL la reflectarea corectă în spațiul public a adevărului referitor la propria persoană. Subliniez că

34 Se face trimitere la o notă în care Sorin Antohi se referise la „interesul lui Lawson pentru România nu se manifestă în forme suspecte, acesta evitând abordarea unor subiecte din viața contemporană sau vorbind în termeni de respect și de apreciere atunci când sursa conducea discuțiile spre unele probleme actuale” (Gabriel Andreescu, *Existența prin cultură...*, p. 335).

35 Citat de la fila 2 a acțiunii.

36 Memoriul mi-a fost transmis de către domnul Silviu Rogobete. El se găsește și în arhiva documentelor interne ale CNSAS.

păstrarea în public a acestui text referitor la trecutul meu, în forma care este acum, reflectând în mod tendențios datele consemnate în dosarul de securitate respectiv, reprezintă un ABUZ la fel de periculos și distructiv ca acela prin care ofițerul de securitate din regimul totalitar și-a permis să-mi falsifice documentele și să întocmească dosarele false pe numele meu. Mai mult chiar, în acest caz nu este vorba doar de o perpetuare a nedreptăților suferite de mine în timpul regimului totalitar ci și de o mai perfidă plasare a unor umbre de îndoială asupra caracterului meu, asupra reputației mele morale și profesionale și nu în ultimul rând asupra rolului pe care l-am avut în acele vremuri. Pentru că, doresc să subliniez în trecere, în acele vremuri eram angrenat din plin într-o serie întreagă de activități riscante și relații cu cetățeni străini care intrau în totalitate sub incidența legii, fiind clasate ca activități de „subminare a autorității statului comunist” – activități bine cunoscute de foarte mulți martori și de aceea ușor de documentat.

În plus, dincolo de dimensiunea morală a acestei nedreptăți perpetuate prin deformarea în spațiul public a adevărului referitor la conținutul dosarului existent pe numele meu, doresc să evidențiez că am fost obligat să efectuez cheltuieli financiare majore doar PENTRU A DEMONSTRA EVIDENȚA. Astfel, alarmat de ceea ce am citit pe pagina de internet a CNSAS, am fost nevoit să fac o călătorie de urgență din Africa de sud în România, pe cont propriu, pentru a studia „dosarul de rețea” despre a cărui existență evident că nu aveam nici o cunoștință. În urma demersurilor eșuate de îndreptare a acestor nedreptăți, am fost obligat să apelez, tot pe cheltuiala proprie, la serviciile unui criminolog specialist acreditat de ministerul Justiției din România pentru a demonstra ceea ce în fapt era deja demonstrat în Nota de constatare a Direcției de Investigații a CNSAS amintită mai sus, însă în termeni mai puțin specifici. Vă aduc la cunoștință aceste elemente ca ultimă încercare disperată de a vă cere nimic altceva decât RECTIFICAREA unei erori IMPUSĂ DE REALITATEA ce reiese din analiza dosarului pe care îl dețineți.

Nu în ultimul rând doresc să precizez că operarea acestei rectificări este și un act imperios necesar pentru CNSAS, pentru a rămâne o instituție credibilă și coerentă în reflectarea adevărului și astfel în îndeplinirea cu rectitudine a menirii pentru care există.

Prin înaltul său standard etic, Silviu Rogobete accentuează responsabilitatea instituțiilor de a stabili precis frontiera dintre vinovăția colaborării cu instituțiile de represiune ale regimului comunist și absența unei astfel de vinovății. O frontieră precisă subliniază și vinovăția și nevinovăția, imprecizia le voalează pe amândouă facilitând abuzul. Întrucât fenomenul falsificării dosarelor de rețea a avut proporții considerabile (vezi mai sus observațiile lui Liviu Turcu), categoria acestor documente are nevoie de un regim special de abordare, deci de analiză și de descriere a lor în înscrisurile CNSAS. Luând în considerare, în special, acest fenomen, structurile Consiliului ar fi putut folosi și până acum formulări mai responsabile când enunțau conținutul dosarelor și concluzia privind necolaborarea. Nu s-a întâmplat întrucât cultura instituțională dezvoltată de-a lungul anilor în CNSAS a fost mai curând una de sfidare a grijii față de reputații, decât de respectare a lor (proba la punctele 6. și 7.).

Deoarece Colegiul CNSAS nu a adoptat până acum un limbaj respectuos față de reputația persoanelor asupra cărora lua decizii, și ca urmare există deja multe victime, între care Silviu Rogobete, este prea târziu pentru „doar” grija „limbajului potrivit”.

Răspunsul la „cazul Rogobete” are de rezolvat și situația altor persoane care s-au aflat ori se pot afla în situații asemănătoare.

Colegiul CNSAS a afectat dreptul la reputație și, inclusiv prin propria lege, „răspunde pentru actele sau măsurile întreprinse” (art. 18 (1) al Regulamentului de organizare și funcționare al CNSAS). Ca urmare, instituția responsabilă cu deconspirarea Securității³⁷ are datoria, în această fază morală, de a promova în Parlament adoptarea unei legi de amendare a normei care-i stabilește organizarea și funcționarea. O astfel de lege are de atins două obiective: să dea Colegiului CNSAS posibilitatea de a repara deciziile anterioare greșite care au adus atingere reputației persoanelor; să oblige Colegiul să folosească un limbaj care respectă reputațiile subiecților investigați și, pentru siguranță, un ghid privind tratarea specială a dosarelor de rețea falsificate.

Prin conștiința demnității sale, prin energia depusă pentru afirmarea ei, Silviu Rogobete împinge înainte standardul dreptului la reputație în România. Așa cum Legea de acces la propriul dosar și deconspirarea Securității ca poliție politică este legată de numele lui Contantin Ticu Dumitrescu, norma de amendare a actualei legi cu obiectivele enunțate mai sus va fi de asociat cu numele lui Silviu Rogobete.

---

37 Conform titlaturii. Răspunde de fapt și de deconspirarea colaboratorilor Securității.